

Vesna Marinko

Radovedni Volk
in rod Močvircev

Mohorjeva
Celovec

Ilustrirala
Andreja Karba

Radovedni Volk
in
rod Močvircev

Vesna Marinko

**Radovedni Volk
in
rod Močvircev**

Mohorjeva
Celovec

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-32

MARINKO, Vesna, 1980–
Radovedni Volk in rod Močvircev / Vesna Marinko ;
[ilustracije Andreja Karba]. – 1. izd. – Celovec : Mohorjeva, 2024

ISBN 978-3-7086-1323-9
COBISS.SI-ID 201001987

Vesna Marinko: Radovedni Volk in rod Močvircev

Ilustracije: Andreja Karba
Jezikovni pregled: Tine Logar
Oblikovanje naslovnice: ilab.at
Prelom: Matej Nemeč
Uredništvo: Adrian Kert

© 1. izdaja 2024, Mohorjeva založba, Celovec–Ljubljana–Dunaj

Založila in izdala Mohorjeva družba v Celovcu.
Za družbo: Karl Hren, Franz Kelih

Naklada: 500 izvodov
Cena: € 24,90

ISBN 978-3-7086-1323-9

LAND KÄRNTEN
Kultur

VSEBINA

Slovarček	7
Družinske in prijateljske vezi	8
1. Kolišče Močvircev	11
2. Tur	15
3. Tekmovanje	19
4. Ona	23
5. Obisk	27
6. Ribolov	31
7. Sinička	35
8. Neurje	39
9. Lov na medveda	43
10. Kako je Volk dobil ime	47
11. Čisto običajen dan	51
12. Ponirek	55
13. Romanca na kolišču	59
14. Moški svet	63
15. Iz fanta v moža	67

BESEDA AVTORICE

Ljubljansko barje je že od rojstva moj dom. Barje je moja povezava z naravo in vir navdihov. Navdihuje pa me tudi naša zgodovina, katere del so bili nekoč koliščarji. Ljubezen do njih se je že v zgodnji mladosti predramila z Jalnovimi Bobri. Ko jih berem, pred menoj oživi rod Ostrorogega Jelena in takrat živim v družbi koliščarjev.

To ljubezen do koliščarjev sem želela podariti tudi svojim otrokoma. Ker pa so Bobri za zdaj še prevelik zalogaj zanju, se je porodila ideja o koliščarskih zgodbah za otroke. Tudi drugim otrokom želim, da jih zgodbice ponesejo na domače kolišče, na Barje, v naravo in k novim dogodivščinam.

Zgodbe namenoma ne vsebujejo nasilja in poudarjajo sodelovanje med ljudmi, ki so tako laže preživeli.

Drage mlade bralke in bralci,

želim vam, da čim več časa preživite v naši čudoviti naravi in da čim bolj sodelujete, saj tako veliko več dosežemo, predvsem pa vam želim veliko veselja pri branju te knjige in drugih zanimivih knjig.

Vesna Marinko

SLOVARČEK

brezova smola – smola, ki jo proizvajata drevo breza

črni kruh – po okusu kruhu, po obliki pa palačinki podobna jed, ki so jo koliščarji naredili iz mletega žita in jo spekli v pepelu

drevak ali **deblak** – iz enega debla izdolben čoln

koliščarji – ljudje, ki so živeli konec kamene in v bakreni dobi od približno 5000 do 500 pr. n. št. na obalah jezer, rek ali mokrišč

kolišče – na kolih zbita prebivališča ljudi, po navadi v bližini vode ali nad njo

lokec – majhnemu loku podobna vejica z vrvjo, ki so jo koliščarji ovili okrog paličke, da so jo lahko čim hitreje vrteli in tako zanetili ogenj

rod, klan, pleme – skupina ljudi, ki jih tesno družijo sorodstvene vezi, enaki interesi ali prepričanja

Stoječa voda – jezero, ki se je v kameni dobi raztezalo na področju današnjega Ljubljanskega barja

turi – današnjemu govedu podobne živali, predniki današnjega domačega goveda

Zelenka – današnji Krim

zobri – današnjemu govedu podobne živali, večje od krave in podobne bizonom

DRUŽINSKE IN PRIJATELJSKE VEZI

KLAN MOČVIRCEV

KLAN HRASTOVCEV

poglavar **MOGOČNI HRAST + HRASTOVA ŠIŠKA**

PIŽMOVKA

KLAN MERJASCEV

poglavar **VELIKI ČEKAN**

ČRNA STRELA

1. Kolišče Močvircev

»Pleši, Živica! Pleši!«

Vse ženske so skočile na noge in sledile ritmu starih bobnov, narejenih iz gline, vrvi in živalskih mehurjev. Začel se je obred klicanja pomladi. Dnevi so bili enako dolgi kakor noči. Daleč krog ognja so sedeli sivobradi, za njimi pa moški in mladi. Otroci so tekali sem in tja. Dojenčki so že dolgo spali na kolišču skupaj s pasjimi mladiči.

Vse oči so bile uprte v ogenj, krog katerega so plesale dekleta in žene. Sledile so ritmu in se z rokami povezovala z Nebom ter z nogami dvigale prah Matere Zemlje. Bobnanje je postajalo hitrejše in glasnejše.

Moški so spet glasno zaklicali: »Pleši, Živica! Pleši! Daj nam dosti hrane in otrok!«

Med najbolj pogumnimi fanti je bil Volk, ki je glasno zatulil v polno luno. Ujel je bežen pogled Siničke, ki je skupaj s svojimi prijateljicami ustvarjala čudovit ples senc. Njegov starejši brat, Širokokljuni Pelikan, ga je dregnil pod rebra in se mu pomenljivo nasmehnil.

Luna je že dolgo krasila nočno nebo in bobni so počasi utihnili. Rod se je odpravil spat na kolišče. Volk je v poltemi in gneči drugih koliščarjev mimogrede Sinički v roko stisnil pleteno zapestnico in odhitel do svoje koč. Preden je zaspal, je sanjaril o lepi Sinički: »Nekoč boš moja.«

Jutro je popršila srebrna rosa in hlad je prebudil staro in mlado. Volk je hitro zagrabil svoj lok in puščice ter spet prvi stopil na mesto, kjer so se zbirali fantje, željni novih dogodivščin in plena. Volk je imel za sabo nekaj več pomladi, kot je vseh prstov na obeh rokah. Bil je spreten in

hiter. Takoj za njim je pritekel njegov mlajši bratec Lisjak. Mama Nežna Breza pa je že klicala za njima: »Bodita previdna in ne lovita sama!«

Volku in Lisjaku se je pridružil še cel trop drugih fantov in skupaj so odvihrali proti gozdu. Nekaj jih je steklo naprej, da bi preverili, ali je v bližini kakšna večja žival. Njihove oči so takoj ujele pomladni kožuh srne. Bober je že napel svoj lok, pa ga je prehitela roka Volka. Ni mu bilo jasno zakaj. Še enkrat je pogledal srno in opazil, da ima kljub vitkosti povečan trebuh. Zahvalil se je Volku. Če bi na kolišče prinesli brejo srno, bi bili gotovo kaznovani. Da so si zagotovili meso za prihodnje leto, so lovili le stare, obnemogle živali ali samce.

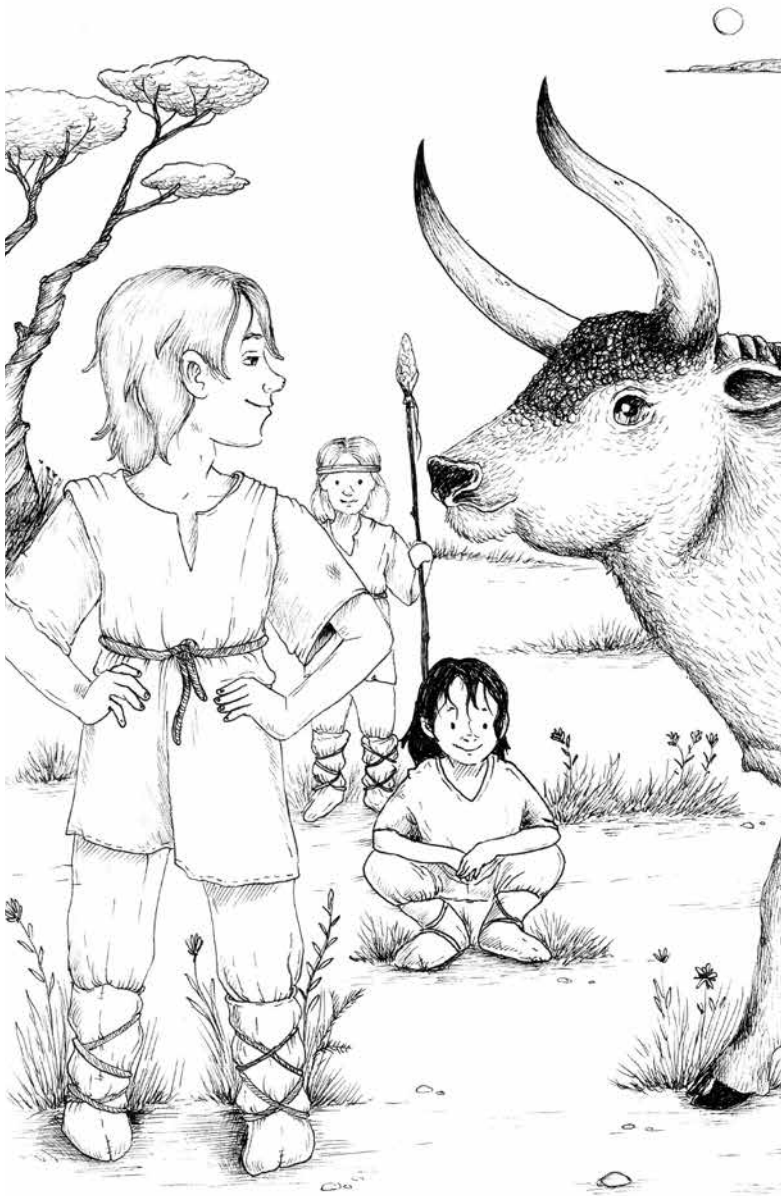
Volk je še drugim pomahal, naj pridejo tiho za njim. Nekaj časa so se sprehajali po gozdu in opazili večje ptice. Ko so prišli v bližino visoke smreke, kjer so se križale poti srnjadi, so na njej zagledali veverico. Lisjak je stopil bliže k deblu. Veverica se je obrnila navzdol in zacvilila. S tacami je popraskala po lubju in upala, da odžene radovedne fante. Ti pa se niso dali motiti. Zacopotala je z nogami in še enkrat jezno zacvilila, nato pa odhitela po deblu navzgor. Lisjak je vedel, da ima nekje v deblu gnezdo, sicer ne bi bila napadalna.

Ko so se bližali drugi strani otoka, so v vodi zagledali tri drevake. V njih so veslale ženske in nekaj otrok. Fantje so bili presenečeni. Obrazi so jim bili tuji. »Le kaj počno tu?« se je vprašal Volk. Bober pa mu je odgovoril: »Pojdimo hitro nazaj in sporočimo našim.«

Fantje so odhiteli k domačim in predali novice poglavarju. Veliki Grom je v izvidnico poslal dva moška in kmalu so izvedeli, da so se ženske rešile pred požarom. Samo one so preživele in nekaj otrok. Iskale so zavetje. Veliki

Grom ni nič razmišljal. Tudi njim bi se lahko zgodilo kaj podobnega. Rekel je: »Kar pridite na naše kolišče. Bomo že našli prostor za vas.«

2. Tur

Pomlad se je razbohotila kot rogovje največjega jelena. Povsod so se oglašale ptice, ki so lovile ribe v Stoječi vodi. Jajc je bilo na pretek in dan kot nalašč za nabiranje teh dragocenih poslastic. Vsi, ki so jih noge še držale pokonci, so se odpravili v drevake, na otoke in kopno, da se do sitega najedo jajc.

Tudi Volk in njegova družčina so se zapodili iskat skrita gnezda. Tako kot vsi preostali so spoštovali naravo in se držali pravila, da vedno ostaneta v gnezdu vsaj dve jajci. Takoj ko so našli jajce, so ga izpili na dušek. Volk je komaj čakal, da bo dopolnil dovolj pomladi in ne bo popil vseh jajc. Zbral bo le najlepša, jih pobarval, položil v lično košarico in odnesel Sinički. Ona pa jih bo sprejela in s tem sprejela njega kot svojega moža.

Ko so se trije najboljši prijatelji, Volk, Rdeči in Bober, do sitega najedli, so se zleknili na breg, ki je gledal proti Zelenki. Volk in Bober sta zadremala, Rdeči pa je tokrat stražil. Pri turih, zobrih in plemenih, med katerimi je bilo napetosti za več lokov, ni bila previdnost nikoli odveč. Res se je od nekod kmalu prikradel turov mladič. Rdeči je tiho prebudil prijatelja, ki sta bila takoj pokonci in pripravljena na beg. Kjer je mladič, je običajno tudi mama, in z njo niso hoteli imeti opravka. Skrili so se v grmovje in tiho opazovali mladiča.

V bližini dolgo ni bilo nikogar. Mladič je glasno mukal, a mame ni bilo od nikoder. Tudi drugih turov ne. Volk je pomislil: »Gotovo je lačen. Le kje je njegova mama?« Takrat pa je Bober dobil idejo: »Kaj če bi mu prinesli mleko?

Misliš, da bi pil?« Volk in Rdeči sta mu prikimala in Bober je odbrzel h kolišču. Mamo je prosil za mleko. Zakaj ga potrebuje, pa ni imel časa razlagati.

Ko je bil spet pri turovem mladiču, ki je bil še vedno sam in lačen, se je Bober priplazil za najbližji grm in mu v široki skodeli ponudil mleko. Mladič se je najprej ustrašil in stekel stran. Fantje so se umaknili globlje v gozd in od tam opazovali mladiča. Ta se je spet približal skledi, jo povohal in res poskusil mleko. Jezik je pomolil ven, kot bi hotel reči, da to ni pravo mleko. A bil je lačen in to je bilo vse, kar je imel. Ko se je napil mleka, je mirno legel v visoko travo in zaspal.

Fantje so bili veseli, da so mu pomagali. Ko so se vrnili na kolišče, so navdušeni začeli pripovedovati zgodbo o turovem mladiču. Sivobradi so jih podučili, da mladič najverjetneje ne bo preživel noči. Če mu je Mati Narava vzela mamo in čredo, bo sam težko preživel.

Prijatelji so začeli tuhtati, kako bi ga ubranili pred divjimi zvermi. Dogovorili so se, da ga bodo izmenično stražili. Še dobro, da je njihov načrt na ušesa ujel Lisjak. Ker ga niso vključili v svojo družbo, je njihovo skrivnost takoj izdal svoji mami. Nežna Breza se je pogovorila z možem Bistrim Potokom. Vedela sta, da ima Volk mehko srce za živali in da ne bo kar tako odnehal. Dogovorila sta se, da jim ga bo Bistri Potok pomagal ujeti in pripeljati v bližino kolišča. Fantje mu bodo zgradili ogrado, ko pa bo mladič dovolj velik, ga bodo izpustili.

Fantje so bili jezni na Lisjaka, ki je izdal njihovo skrivnost: »Tega ne bi smel povedati staršem!« Mama in oče sta se na ves glas smejala in jim povedala nov načrt. Fantje so bili pomirjeni, Lisjak pa ni smel zraven.

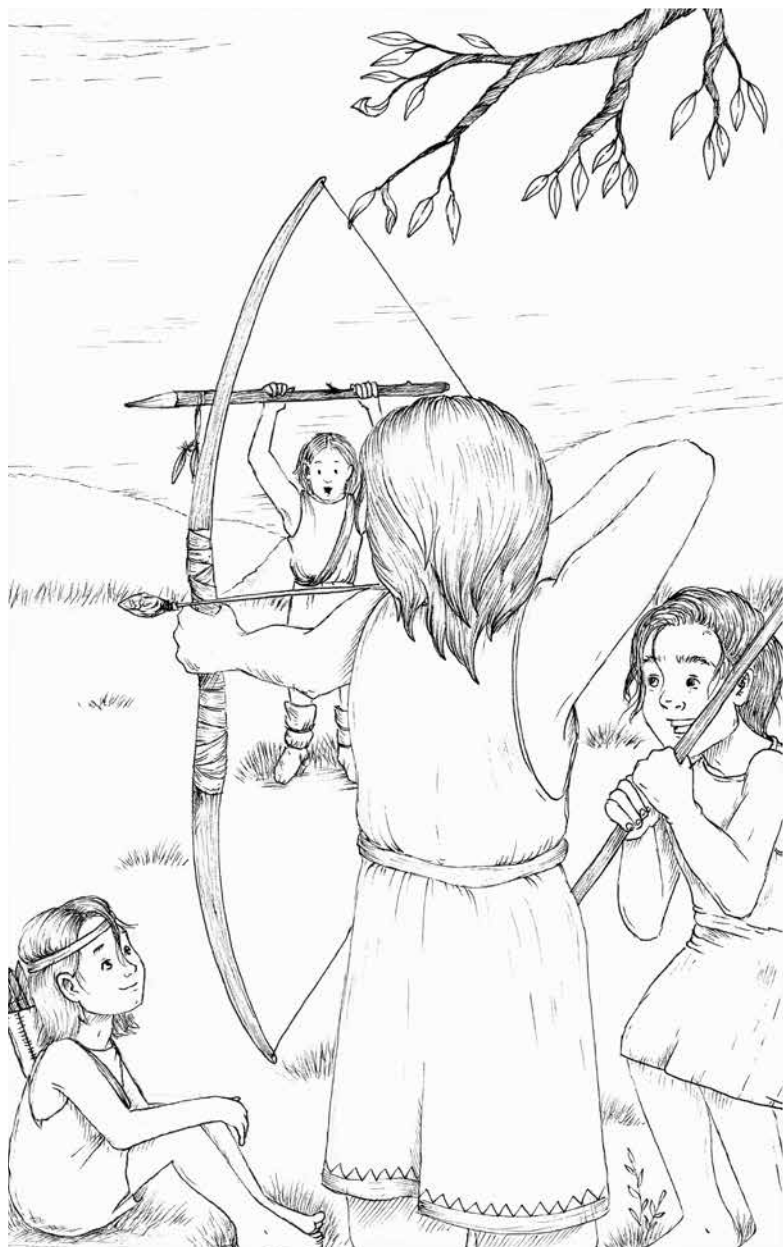
Bistri Potok in trije prijatelji so odšli po mladiča. Ta je bil še vedno na istem mestu. Skleda je bila prazna in

Bober jo je spet napolnil. Ko se je mladič približal, da bi napolnil prazen želodec, mu je Bistri Potok okoli vratu vrgel vrv. Mladič je glasno zamukal in začel divje brcati. Boril se je z vso svojo težo. A bil je premajhen, da bi lahko ušel. Ščasoma se je vdal, saj je bil preveč utrujen.

Bistri Potok in fantje so ga pripeljali domov. Volk se je takoj lotil dela. Prav tako Bober in Rdeči. Vsi trije so iz gozda prinašali les, da bi za mladiča naredili ogrado. Tudi drugi fantje so jim pomagali. Kmalu je imel mladič svojo ogrado in vedno polno skledo mleka. Vsak dan so mu prinesli tudi svežo in suho travo.

Mladič je rasel in fantje so morali ogrado razširiti in zvišati. Mladiču so celo dali ime: Sam. Ko se je luna napolnila tolikokrat, kot je vseh prstov na obeh rokah in še kakega čez, je oče Volkmu ukazal, da morajo tura izpustiti. Volk je bil žalosten. Sama se je tako navadil, da je včasih spal kar z njim v ogradi. Nežna Breza ga je bodrila: »Ta tur ni tvoj. Pripada naravi. Vrni ga v njegov dom. Morda te kdaj obišče.« Opogumljeni Volk je vedel, da ima mama prav. S fanti so ga skupaj na vrvi odpeljali v gozd do kraja, kjer so ga prvič srečali. Ko so ga spustili, se je tur začel mirno pasti na travniku. Odšel je do vode in spil nekaj požirkov. Volk ga je še zadnjič potrepljal po kožuhu in odšel.

Tudi Sam se je navadil Volkove bližine in odšel za njim. Volk se je smejal, nato pa pospešil korak, da bi mu ubežal. Tur se je pognal za njim. Fantje so glasno pritekli na kolišče, za njimi pa je veselo skakljal tur. Ko so odrasli to videli, so se vsi držali za trebuhe in se smejali na ves glas. Od takrat je bil Sam spušččen. Vedno se je pasel v bližini kolišča in vsak dan pozdravil svoje fante. Volk se je še kakšno noč stisnil k njemu, saj je bil Sam velik, topel in mehak.

3. Tekmovanje

Zrak je postajal vse bolj topel. Številne vodne ptice so veselo preletavale jezero in se v majhnih jatah spuščale na vodno gladino. Ribarile so za številnimi vodnimi prebivalci in pridno nosile hrano svojim mladičem. Tudi za kolišče je bilo hrane dovolj.

Dan je bil svetel, dolg in topel. Prihajali so vse bolj topli dnevi. Fantje in punce niso imeli posebnega dela in prav z veseljem so nekaj časa uživali v brezdelju. A so se hitro naveličali. Mlade noge so jih kar prosile, da jih ponesejo dlje, na nove poti in po nova odkritja.

Fantje so se odločili, da bodo tekmovali v plezanju, potapljanju, metu sulice in streljanju z lokom. Ko so določili mesto, kjer se bodo pomerili, so vsi odbrzeli vsak k svoji koči. Hiteli so pripravljati najboljše sulice in puščice. Preverili so napetost tetiv na lokih. Mame pa so jim za malico dale s seboj nekaj sušenega mesa. Vodo so vedno pili kar iz bližnjih potokov, ki se jih je vse polno izlivalo v Stoječo vodo.

Tudi dekleta so imele svoje načrte. Odločile so se, da bodo odšle po glino in vsaka bo izdelala svoj vrč, ga okrasila in zapekla. Najprej so domače vprašale, kje lahko nakopljejo glino, nato pa prosile za orodje in odšle. Medtem ko so hodile proti mestu, kjer je bilo nakopane že kar nekaj gline, so si prepevale stare pesmi, ki so se jih učile od svojih mam in babic.

Medtem so fantje že postavljali tarče in določili mesto, od kod bodo metali svoje sulice in streljali z loki. Starejši so pustili mlajše z loki naprej, saj so vedeli, da jim najver-

jetneje ne bo uspelo zadeti niti tarče. Z vsakim fantom pa je napetost naraščala. Imeli so tri poskuse in štel je najboljši zadetek. Mlajši so se kmalu podali v vodo in se potapljali kot ponirki. Tudi plezanje jim je šlo odlično od rok.

A vsem ni šlo gladko. Lisjaku se je že pri drugem poskusu strgala tetiva na loku. Hitel jo je popraviti, pa se mu je tako mudilo, da je naredil le nekaj neuporabnih vozlov. Nazadnje je lok z ihto vrgel v bližnji grm, puščico pa na kolenu prelomil na pol. Ker je bil nepreviden, si je s puščico porezal še koleno. Jezen in žalosten je hotel domov, pa ga je starejši brat Volk ustavil: »Ja, kam se ti pa mudi? Tu imaš mojega.« Lisjak je bil navdušen. Brat mu še nikoli ni posodil svojega loka. Volk pa je od daleč opazoval Siničko, ki je nosila njegovo zapestnico, in prav nič mu ni moglo pokvariti dneva.

Tudi Rdeči je imel smolo. Njegova puščica je zadela deblo zraven tarče. Naslednji je bil Bober. Nameril je lok in ustrelil. Imel je dobro oko in veter v pomoč. Zadel je na sredo tarče. Bobru se je kar samo smejalo. Volk pa je začel razmišljati, kako naj premaga Bobra.

Vzel je puščico, nameril in ... Nenadoma je mimo priletela jata ogromnih svetlih ptičev. Nekdo od fantov se je zadril: »Pelikani!« Volk je puščico preusmeril v nebo in zadel enega od ptičev. Tako žal ni zmagal na tekmovanju, bil pa je vesel, da bo na domače kolišče prinesel večerjo.

Medtem ko so fantje metali sulice, plezali in plavali, so bila nekatera dekleta že pri koncu z oblikovanjem vrčev iz gline. Najbolj urne so se že lotile okraševanja. Skoraj vse so imele rade črte; preproste, ravne, vijugaste, vzporedne. Nekatere so dodajale okraske v obliki gora, druge pa so v glino s paličkami risale kroge in spirale. Med njimi je bila deklica Vidra, ki je še posebej slovela po čudovitih

okraskih. Tokrat si je zamislila čisto nove oblike. Narisala je metulja. Vse deklice so bile navdušene nad njenimi poslikavami.

Ko so deklice videle, da so fantje pri kraju s tekmovanjem, so jim za nagrado obljubile svoje vrče. Ker je na tekmovanju zmagal Bober, mu je Vidra rekla: »Ko bo vrč pečen, ti ga sama prinesem.« Bober je bil tako vesel, da je ostal brez besed.

Sonce je počasi tonilo za otoki na zahodu in vsi so se vračali na kolišče. Ljudje so se umaknili v koč. Volk je z očetom ponosno pripravil hrano in kmalu je zadišalo po pečenem mesu. Z Lisjakom sta se vesela usedla k večerji, mama in oče pa sta se z nasmehom na ustnicah spogledala in tudi sama prisedla.

